

Υπόθεση T-62/98

Volkswagen AG

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

«Ανταγωνισμός — Διανομή αυτοκινήτων — Στεγανοποίηση αγορών — Άρθρο 85 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 81 ΕΚ) — Κανονισμός (ΕΟΚ) 123/85 — Διαρροές στον Τύπο — Επαγγελματικό απόρρητο — Χρηστική διοίκηση — Πρόστιμο — Βαρύτητα της παραβάσεως»

Απόφαση του Πρωτοδικείου (τέταρτο τμήμα) της 6ης Ιουλίου 2000 . . . II-2713

Περίληψη της αποφάσεως

1. Ανταγωνισμός — Διοικητική διαδικασία — Απόφαση της Επιτροπής διαπιστώνουσα παράβαση — Αποδεικτικά στοιχεία που πρέπει να συντρέχουν — Βαθμός της απαιτούμενης αποδεικτικής αξίας
[Συνθήκη ΕΚ, άρθρο 85 § 1 (νυν άρθρο 81 §1 ΕΚ)]
2. Ανταγωνισμός — Συμπράξεις — Συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων — Επιρροή στο μεταξύ κρατών μελών εμπόριο — Κριτήρια — Περιοριστικές πρακτικές εκτενόμενες στο σύνολο του εδάφους κράτους μέλους
[Συνθήκη ΕΚ, άρθρο 85 § 1 (νυν άρθρο 81 §1 ΕΚ)]

3. Ανταγωνισμός — Συμπράξεις — Συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων — Απόδειξη της διάρκειας της παραβάσεως βαρύνουσα την Επιτροπή
4. Ανταγωνισμός — Συμπράξεις — Καθορισμός της αγοράς — Αντικείμενο — Προσδιορισμός της επιρροής στο μεταξύ κρατών μελών εμπόριο
[Συνθήκη ΕΚ, άρθρα 85 και 86 (νυν άρθρα 81 ΕΚ και 82 ΕΚ)]
5. Ανταγωνισμός — Συμπράξεις — Συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων — Σύστημα επιλεκτικής διανομής αυτοκινήτων — Πρόσκληση του κατασκευαστή προς τους μεταπωλητές του εντασσόμενα σε ένα σύνολο εμπορικών σχέσεων
[Συνθήκη ΕΚ, άρθρο 85 § 1 (νυν άρθρο 81 §1 ΕΚ)]
6. Ανταγωνισμός — Συμπράξεις — Απαγόρευση — Εξαίρεση κατά κατηγορία — Κανονισμός 123/85 — Πεδίο εφαρμογής
[Συνθήκη ΕΚ, άρθρο 85 §§ 1 και 3 (νυν, άρθρο 81 §§ 1 και 3 ΕΚ)· κανονισμός της Επιτροπής 123/85, άρθρο 3, σημ. 10 και 11]
7. Ανταγωνισμός — Διοικητική διαδικασία — Εξέταση καταγγελιών — Απόφαση της Επιτροπής διαπιστώνουσα παράβαση — Αρχή της χρηστής διοικήσεως — Βεβαιωμένη εκδήλωση εκ μέρους της Επιτροπής της βεβαιότητάς της ότι υφίσταται παράβαση — Μεροληπτική εκτίμηση των αποδεικτικών στοιχείων — Συνέπειες
8. Ανταγωνισμός — Διοικητική διαδικασία — Πρόσβαση στα αντίγραφα των αποδεικτικών εγγράφων — Αίτηση υποβληθείσα μετά την έκδοση και την κοινοποίηση της τελικής αποφάσεως της Επιτροπής — Άρνηση — Επίπτωση στη νομιμότητα της αποφάσεως — Δεν υφίσταται
9. Ανταγωνισμός — Διοικητική διαδικασία — Επαγγελματικό απόρρητο — Διάδοση στον Τύπο πληροφοριών σχετικών με τη σχεδιαζόμενη κύρωση πριν από την έκδοση της αποφάσεως — Παραβίαση του επαγγελματικού απόρρητου, της αρχής της χρηστής διοικήσεως και του τεκμηρίου αθωότητας — Επιπτώσεις επί της νομιμότητας της αποφάσεως — Προϋποθέσεις
[Συνθήκη ΕΚ, άρθρο 214 (νυν άρθρο 287 ΕΚ)]
10. Πράξεις των οργάνων — Αιτιολόγηση — Υποχρέωση — Περιεχόμενο — Απόφαση περί εφαρμογής των κανόνων του ανταγωνισμού — Παραπομπή σε έγγραφα ευρισκόμενα στην κατοχή των επιχειρήσεων περιεχόμενη στις υποσημειώσεις της αποφάσεως — Υποχρέωση της Επιτροπής να προσκομίσει αυτά τα έγγραφα — Δεν υφίσταται
[Συνθήκη ΕΚ, άρθρο 190 (νυν άρθρο 253 ΕΚ)]

1. Προκειμένου να εξεταστεί αν η Επιτροπή υπέπεσε σε πλάνη εκτιμήσεως πραγματικών περιστατικών συμπεραίνουσα ότι η προσφεύγουσα παρέβη τις διατάξεις του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης (νυν, άρθρο 81, παράγραφος 1 ΕΚ), πρέπει να εξεταστεί αν η Επιτροπή συγκέντρωσε αρκούντως ακριβή και συγκλίνοντα αποδεικτικά στοιχεία για να στηρίξει την αταλάντευτη πεποίθησή ότι διαπράχθηκε η προβαλλόμενη παράβαση.
- (βλ. σκέψη 179)
2. Για να είναι ικανή να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης (νυν άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ), πρέπει μία συμφωνία ή πρακτική, βάσει ενός συνόλου νομικών και πραγματικών αντικειμενικών στοιχείων, να καθιστά δυνατό να προβλεφθεί με αρκετή πιθανότητα ότι μπορεί να επηρεάσει άμεσα ή έμμεσα, πραγματικά ή δυνάμει, τα εμπορικά ρεύματα μεταξύ των κρατών μελών. Ως προς το ζήτημα αυτό πρέπει, ειδικότερα, να εξετασθεί αν τα συγκεκριμένα μέτρα μπορούν να στεγανοποιήσουν την αγορά ορισμένων προϊόντων μεταξύ κρατών μελών ώστε να καταστήσουν δυσχερέστερη την οικονομική αλληλοδιείσδυση που επιδιώκεται με τη Συνθήκη. Είναι προφανές ότι αυτό συμβαίνει όταν τα μέτρα αυτά δεσμεύουν το σύνολο των αντιπροσώπων των οικείων αυτοκινήτων σε σημαντικό μέρος της κοινής αγοράς. Πράγματι, πρακτικές περιοριστικές του ανταγωνισμού που εκτείνονται στο σύνολο του εδάφους κράτους μέλους μπορούν, εκ της φύσεώς τους, να ενισχύσουν στεγανοποιήσεις εθνικού χαρακτήρα παρεμποδίζοντας με τον τρόπο αυτό την οικονομική αλληλοδιείσδυση που επιδιώκεται με τη Συνθήκη.
- (βλ. σκέψη 179)
3. Η αρχή της ασφαλείας δικαίου, στην οποία πρέπει να μπορούν να στηρίζονται οι επιχειρηματίες, σημαίνει ότι, όταν υπάρχει διαφορά ως προς την ύπαρξη παραβάσεως των κανόνων του ανταγωνισμού, η Επιτροπή προσκομίζει αποδεικτικά στοιχεία που αφορούν περιστατικά τα οποία δεν απέχουν χρονικά μεταξύ τους, ώστε να μπορεί λογικά να γίνει δεκτό ότι η παράβαση συνεχίστηκε αδιάλειπτα μεταξύ δύο συγκεκριμένων ημερομηνιών.
- (βλ. σκέψη 188)
4. Ο ορισμός της αγοράς δεν έχει την ίδια σημασία στην περίπτωση εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης (νυν άρθρο 81 ΕΚ) ή του άρθρου 86 της Συνθήκης (νυν άρθρο 82 ΕΚ). Στο πλαίσιο εφαρμογής του άρθρου 86 της Συνθήκης, ο προσήκων ορισμός της σχετικής αγοράς αποτελεί απαραίτητο και προαπαιτούμενο όρο κάθε κρίσεως αναφερομένης σε συμπεριφορά που

θεωρείται αντίθετη προς τον ανταγωνισμό, εφόσον, προκειμένου να αποδειχθεί η ύπαρξη καταχρηστικής εμπειταλλεύσεως δεσπόζουσας θέσεως, πρέπει προηγουμένως να αποδειχθεί η ύπαρξη δεσπόζουσας θέσεως εντός συγκεκριμένης αγοράς, πράγμα που σημαίνει ότι η αγορά αυτή πρέπει προηγουμένως να έχει οριοθετηθεί. Αντιθέτως, στο πλαίσιο εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης, σκοπός του ορισμού της σχετικής αγοράς είναι να εξακριβωθεί κατά πόσον η επίμαχη συμφωνία, η απόφαση ενώσεως επιχειρήσεων ή η εναρμονισμένη πρακτική μπορεί να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών και έχει ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρακώλυση, τον περιορισμό ή τη νόθευση των όρων του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς.

Κατά συνέπεια, η υποχρέωση ορισμού της αγοράς σε μια απόφαση που εκδίδεται κατ' εφαρμογήν του άρθρου 85 της Συνθήκης όταν, ελλείψει ενός τέτοιου ορισμού, είναι αδύνατο να καθοριστεί αν η συγκεκριμένη συμφωνία, η απόφαση ενώσεως επιχειρήσεων ή η εναρμονισμένη πρακτική μπορεί να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και έχει ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρακώλυση, τον περιορισμό ή τη νόθευση των όρων του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς.

(βλ. σκέψη 230)

5. Η πρόσκληση την οποία απευθύνει κατασκευαστής αυτοκινήτων στους συμβεβλημένους διανομείς του δεν συνιστά μονομερή ενέργεια εκφεύγουσα του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης (νυν άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ), αλλά συμφωνία κατά την έννοια του άρθρου αυτού, όταν εντάσσεται σε ένα πλέγμα διαρκών εμπορικών σχέσεων διεπομένων από προϋφιστάμενη γενική συμφωνία.

(βλ. σκέψη 236)

6. Το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης (νυν άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ) δεν μπορεί, σε καμία περίπτωση, να κριθεί ότι δεν τυγχάνει εφαρμογής, εφόσον οι συμβαλλόμενοι σε μια σύμβαση επιλεκτικής διανομής συμπεριφέρονται κατά τρόπο αποβλέποντα στον περιορισμό των παράλληλων εισαγωγών. Πράγματι, το πνεύμα ενός κανονισμού απαλλαγής κατηγοριών συμφωνιών διανομής είναι ότι εξαρτά την απαλλαγή που προβλέπει από τον όρο ότι διασφαλίζεται, με τη δυνατότητα παράλληλων εισαγωγών, ότι δίκαιο τμήμα από το όφελος που προκύπτει από την αποκλειστική διανομή επιφυλάσσεται στους καταναλωτές.

Απ' αυτής της απόψεως, καίτοι ο κανονισμός 123/85, παρέχει στους κατασκευαστές αυτοκινήτων σημαντικά μέσα προστασίας των δικτύων τους, δεν τους επιτρέπει να στεγανοποιούν τις αγορές τους. Βεβαίως, ο εν λόγω κανονισμός

εξαιρεί τις συμφωνίες με τις οποίες ο προμηθευτής αναθέτει σε εξουσιοδοτημένο μεταπωλητή να προάγει, εντός ορισμένης γεωγραφικής περιοχής, τη διανομή και την πριν και μετά την πώληση αυτοκινήτων εξυπηρέτηση ανταλλακτικών την υποχρέωση να προμηθεύει, αποκλειστικώς σ' αυτόν εντός της εν λόγω περιοχής, τα καλυπτόμενα από τη συμφωνία προϊόντα. Εξαιρεί, επομένως, μεταξύ άλλων, την υποχρέωση που επιβάλλεται στον εξουσιοδοτημένο μεταπωλητή να μην πωλεί προς μη εξουσιοδοτημένους μεταπωλητές (άρθρο 3, σημείο 10), εκτός αν πρόκειται περί μεσαζόντων, δηλαδή επιχειρηματιών που ενεργούν εξ ονόματος και για λογαριασμό τελικών πελατών και οι οποίοι έχουν προς τούτο έγγραφη εντολή (άρθρο 3, σημείο 11). Εντούτοις, κατά το άρθρο 10 του εν λόγω κανονισμού, η Επιτροπή μπορεί να άρει το όφελος εφαρμογής αυτού του κανονισμού αν διαπιστώσει ότι συμφωνία εξαιρεθείσα δυνάμει του εν λόγω κανονισμού έχει, εντούτοις, ορισμένες συνέπειες οι οποίες είναι ασυμβίβαστες με τους όρους που προβλέπει το άρθρο 85, παράγραφος 3, της Συνθήκης, ιδίως αν ο κατασκευαστής ή μια επιχείρηση του δικτύου διανομής εμποδίζει τελικούς καταναλωτές ή άλλες επιχειρήσεις του δικτύου διανομής, κατά τρόπο διαρκή ή συστηματικό, υπερβαίνοντας την απαλλαγή που χορηγείται από τον παρόντα κανονισμό, να αποκτήσουν στο εσωτερικό της κοινής αγοράς προϊόντα της συμφωνίας ή αντίστοιχα προϊόντα.

(βλ. σκέψεις 241-242)

7. Το υποστατό μιας παραβίασης των κανόνων του ανταγωνισμού που πράγ-

ματι αποδεικνύεται με την περάτωση της διοικητικής διαδικασίας δεν μπορεί να αμφισβητηθεί επειδή η Επιτροπή εξέφρασε πρόωρα, διαρκούσης αυτής της διαδικασίας, την πεποίθησή της ότι υφίσταται η εν λόγω παράβαση. Εξάλλου, στο μέτρο που τα πραγματικά στοιχεία τα οποία διαπίστωσε η Επιτροπή στην προσβαλλόμενη απόφαση αποδείχθηκαν κατά τρόπο επαρκή από νομικής απόψεως, η προσφεύγουσα δεν μπορεί λυσιτελώς να ισχυρισθεί ότι η Επιτροπή εκτίμησε τα κατασχεθέντα έγγραφα με μεροληψία ή ότι κατέληξε σε συμπεράσματα βάσει αθεμελιωτών εικασιών.

(βλ. σκέψεις 270-271)

8. Η νομιμότητα μιας απόφασης με την οποία διαπιστώνεται παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να θιγεί από την άρνηση της Επιτροπής να ικανοποιήσει αίτημα της προσφεύγουσας να της διαβιβαστούν αντίγραφα των αποδεικτικών εγγράφων, το οποίο υποβλήθηκε στην Επιτροπή μετά την έκδοση και την κοινοποίηση της αποφάσεως.

(βλ. σκέψη 277)

9. Το άρθρο 214 της Συνθήκης (νυν άρθρο 287 ΕΚ) επιβάλλει την υποχρέωση στα μέλη, στους υπαλλήλους και το

λοιπό προσωπικό των οργάνων της Κοινότητας να μην μεταδίδουν πληροφορίες που αποτελούν εκ φύσεως επαγγελματικά απόρρητα, ιδίως πληροφορίες σχετικές με επιχειρήσεις που αφορούν τις εμπορικές τους σχέσεις και τα κοστολογικά τους στοιχεία. Καίτοι η διάταξη αυτή αφορά κυρίως τις πληροφορίες που συλλέγονται από επιχειρήσεις, η λέξη «κυρίως» δείχνει ότι πρόκειται για γενική αρχή η οποία έχει επίσης εφαρμογή και σε εμπιστευτικές πληροφορίες.

Απ' αυτής της απόψεως, σε διαδικασίες που στηρίζονται στην αρχή της εκατέρωθεν ακροάσεως και οι οποίες μπορούν να καταλήξουν στην επιβολή κυρώσεων, η φύση και ο χρόνος της προτεινομένης κυρώσεως καλύπτονται, ως εκ της φύσεώς τους, από το επαγγελματικό απόρρητο, όσο η κύρωση δεν έχει οριστικώς εγκριθεί και ανακοινωθεί.

Η αρχή αυτή απορρέει, ιδίως, από την ανάγκη σεβασμού της φήμης και της αξιοπρέπειας του ενδιαφερόμενου, όσο αυτός δεν έχει καταδικαστεί.

Το καθήκον της Επιτροπής να μην επιτρέπει διαρροή στον Τύπο πληροφοριών σχετικών με τη σχεδιαζόμενη να επιβληθεί ακριβή κύρωση δεν συμπίπτει απλώς με την υποχρέωσή της να σέβεται το επαγγελματικό απόρρητο, αλλά και με την υποχρέωσή της για εξασφάλιση της χρηστής διοικήσεως.

Τέλος, η αρχή της τεκμαιρομένης αθωότητας, η οποία εφαρμόζεται επί των διαδικασιών των σχετικών με παραβάσεις των ισχυόντων επί επιχειρήσεων κανόνων ανταγωνισμού που μπορούν να οδηγήσουν στην επιβολή προστίμων, δεν τηρήθηκε, προφανώς, από την Επιτροπή η οποία έδωσε στη δημοσιότητα πριν από την τυπική καταδίκη της κατηγορουμένης επιχειρήσεως, το διατακτικό της αποφάσεως που ευρίσκετο υπό διαβούλευση στη συμβουλευτική επιτροπή και στο σώμα των επιτρόπων.

Πλημμέλεια όπως αυτή μπορεί να επιφέρει την ακύρωση της σχετικής αποφάσεως αν αποδειχθεί ότι ελλείψει αυτής της πλημμέλειας η εν λόγω απόφαση θα είχε διαφορετικό περιεχόμενο.

(βλ. σκέψεις 279, 281, 283)

10. Η Επιτροπή δεν έχει την υποχρέωση να προσκομίζει τα έγγραφα στα οποία παραπέμπει στις υποσημειώσεις της αποφάσεως με την οποία διαπιστώνεται παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού, εφόσον η προσφεύγουσα ή οι θυγατρικές της τα έχουν στη διάθεσή τους.

(βλ. σκέψη 302)